

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
Кафедра теорії і історії мистецтв
Факультет «Образотворче мистецтво»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Перший проректор
з науково-педагогічної роботи

Соболев О.В.

2019 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА

навчальної дисципліни

«Творчі майстерні»

Освітньо-професійна програма «Мистецтвознавство»

для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Галузь знань 02 «Культура і мистецтво»

Спеціальність 023 «Образотворче, декоративне мистецтво, реставрація»

Харків – 2019

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО:
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І ІСТОРІЇ МИСТЕЦТВ

УКЛАДАЧ ПРОГРАМИ:

КОВАЛЬОВА М.М., кандидат мистецтвознавства,

доцент кафедри теорії і історії мистецтв

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і історії мистецтв

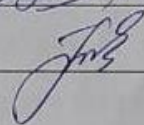
Протокол № 11 від 01 квітня 2019 р.

Завідувачка кафедри (Л.Д. Соколюк)

УЗГОДЖЕНО:

Декан факультету

«Образотворче мистецтво» (В.Я. Шевченко)

Завідувач навчального відділу ХДАДМ (Г.О. Жернокльова)

Обговорено та рекомендовано до затвердження Методичною Радою ХДАДМ

Протокол № 19-03 від « 24 » квітня 2019 року

© Ковальова М.М.

© Кафедра теорії і історії мистецтв ХДАДМ

АНОТАЦІЯ

до навчальної дисципліни «Творчі майстерні»

Творчі майстерні – одна з дисциплін професійної та практичної підготовки, що виховує творче мислення, ідейно-естетичні погляди, які сприяють придбанню професійної майстерності.

Згідно з навчальним планом, що ухвалений методичною радою ХДАДМ, вона вивчається студентами у сьомому і восьмому семестрах в обсязі 90 годин, які складають три кредити (45 аудиторних занять під керівництвом викладача та 45 годин – самостійної роботи). Формою контролю є залік.

Студент повинен опанувати творчу методику практичного рішення художніх задач в образотворчому мистецтві. В програмі узагальнені та систематизовані закономірності академічного рисунку та живопису, які допоможуть мистецтвознавцям досягнути глибину сприйняття мистецтва. В процесі практичних занять у студента формується уявлення про світло-тональні й колористичні властивості предметного середовища.

Annotation

to educational discipline «Creative workshops»

Creative workshops is one of disciplines of professional and practical preparation which educate creative thinking, gives the students the formation of the artistic taste, promotes the acquisition of the professional mastery.

Pursuant to a curriculum, that accepted by methodical advice of Kharkov state academy of design and arts, she is studied by students during 1 year (45 classroom and 45 independent work). Form of control knowledge is a set-off.

A student must seize creative method of practical decision of color artistic tasks in the fine art. The program compiled and codified the laws of color perception to help art historians to understand the depth perception of art. During practical exercises the student of the properties subject coloristic medium of art.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, ОПП, СВО	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань:02 «Культура і мистецтво»	Нормативна	
	Спеціальність: 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»		
Модулів – 1 курс: 2 2 курс: 4	Освітньо-професійна програма «Мистецтвознавство»	Рік підготовки: <u>1 -2-й</u>	Рік підготовки: <u>1 -2-й</u>
Загальна кількість годин – 270		Семестр: <u>2-4й</u>	Семестр: <u>2-4й</u>
<u>Тижневих годин</u> <u>денної форми навчання</u> <u>аудиторних</u> – 3 Самостійної роботи студента – 3	Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти	Лекції: <u>5 год.</u>	Лекції: <u>10 год.</u>
		Практичні заняття <u>40 год.</u>	Практичні заняття -
		Самостійна робота <u>45 год.</u>	Самостійна робота <u>80 год.</u>
		Види контролю: <u>Дифзалік</u>	

Примітка:

співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

для денної форми навчання – 50% / 50%

для заочної форми навчання – 11% / 89%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Творчі майстерні» є дисципліни є оволодіння високою образотворчою художньою культурою, системою засобів вираження художнього образу, здійснення основної задачі вищої художньої школи – підготовки кваліфікованих фахівців в області образотворчого мистецтва.

Основними завданнями вивчення дисципліни є навчання студентів аналізувати і виразно відтворювати конкретний пластичний зміст натури з урахуванням цілісності складових: простору, середовища, пропорцій, об'єму форми, освітлення, фактури матеріалу, кольору. У підсумку рисунок повинен бути виконаний з високою художньою культурою і передавати характер постановки в конкретній матеріальній формі.

У результаті засвоєння курсу «Творчі майстерні» студенти-бакалаври згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

- **знати:** основні закони перспективи, академічного рисунку й живопису; закономірності побудови композиційно-графічного рішення художнього твору; засоби узагальнення та підпорядкування елементів загальному рішенню; закономірності передачі графічними і живописними засобами матеріальності і фактури предметів.
- **вміти:** створювати зображення предметів й явищ з урахуванням основних законів академічного рисунку і живопису; грамотно використовувати можливості **графічного і живописного** матеріалу для створення емоційно-художнього образу; виразними засобами передати основні риси натури.
- **мати навички:** роботи з графічними (олівець, вугіль) і живописними матеріалами (акварель, гуаш); використання закономірностей графічної і живописної композиції; використовувати професійну термінологію та поняття; грамотно аналізувати світло-тональне рішення, колорит і техніку художнього твору.

3. Програма навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 270 год. (15 год. лекційних, 120 год. практичних і 135 год. самостійної роботи – для студентів денного навчання; 30 год. лекційних, 240 год. самостійної роботи – для студентів заочного навчання), 3 кредита ECTS. Робоча дисципліна «Творчі майстерні» містить в собі дванадцять тем та завдання до практичних робіт, пов'язані між собою змістовими складовими. Підсумковий контроль здійснюється у формі дифзаліку. Загальний рейтинговий бал розраховується як середнє арифметичне від суми шести модулів, що складає підсумковий рейтинг – 100 балів.

Змістовний модуль 1. Основи академічного рисунка

Тема 1. Структурна основа зорового сприйняття форми

Рисунок як самостійний вид творчої діяльності. Основні графічні способи зображення(об'ємний, площинний). Графічні засоби рисунка (лінія, штрих, пляма). Рисунок з натури, по пам'яті або за уявою, тривале студіювання. Тема містить практичне завдання: «Ахроматичний ряд».

Тема 2. Аналіз та моделювання об'ємних форм

Конструктивні характеристики об'ємних форм. Пропорції. Основи лінійної та повітряної перспективи (горизонт, точка зору, центральна точка зору, кут зору). Загальний світлотний тон. Засоби тональної гармонізації. Пластична єдність мотиву зображення і тла. Узагальнення форм, підпорядкування деталей цілому. Тема містить 2 практичних завдання: «Натюрморт з геометричних фігур», «Натюрморт з побутових предметів у неглибокому просторі».

Змістовний модуль 2. Основи академічного рисунка голови

Тема 1. Методи створення портретного образу

Сукупність зображально-виразних засобів та прийомів портрета. Пропорції голови. Моделювання форм голови. Тема містить 2 практичних завдання: «Рисунок гіпсових деталей голови людини», «Рисунок черепа».

Тема 2. Основні етапи рисунка голови

Пропорційний та конструктивний взаємозв'язок частин обличчя із загальною формою голови. Основне значення тональних відносин при передачі об'єму голови. Залежність технічних прийомів в рішенні графічних задач. Тема містить практичне завдання: «Рисунок гіпсової голови».

Змістовний модуль 3. Основи академічного живопису

Тема 1. Специфіка живописного зображення

Палітра. Фарби та інструменти для живопису. Ахроматичні і хроматичні кольори. Загальний світлотний тон. Колірний та світлотний контрасти. Колір на формі предмета.

Тема 2. Принципи гармонії в колористиці предметно-просторового середовища

Сприйняття світла і кольору в живопису. Побудова світло-тональних і кольорових відносин. Основне значення кольоротональних відносин у побудові живописного твору. Тема містить три практичних завдання – збагачення ахроматичного кольору, збагачення хроматичного кольору, тональний і колористичний розтяг на циліндричній поверхні.

Змістовний модуль 4. Кольорознавство.

Тема 1. Основи академічного живопису

Спектр. Основні та додаткові кольори. Принципи гармонії в академічному живопису. Колорит. Теплохолодність. Зміни колірною ладу середовища в залежності від сили освітлення. Трьохкомпонентність кольору в живопису.

Тема 2. Світло і колір в живописі

Ахроматичний ряд. Хроматичний ряд. Збагачення ахроматичних кольорів. Збагачення хроматичних кольорів. Зміна кольору на об'ємних площинах. Основні техніки академічного живопису та їх особливості. Монотипія. Колористична гама. Тема містить практичне завдання – монотипія (асоціативно-абстрактна композиція у техніці гуаш).

Змістовний модуль 5. Покривні техніки академічного живопису

Тема 1. Техніка гуаші

Залежність технічних прийомів в рішенні живописних задач. Прозорі і непрозорі фарби, їх властивості й особливості.

Тема 2. Натюрморт у техніці гуаші

Побудова натюрморту графічними засобами. Прийоми покривної техніки в академічному живопису. Ліплення форми. Нюанс і контраст в живопису. Тема містить два практичних завдання – «Натюрморт з побутових предметів у теплій гамі», «Натюрморт з побутових предметів у холодній гамі».

Змістовний модуль 6. Прозорі техніки в академічному живопису

Тема 1. Техніка акварелі

Особливості прозорих фарб. Технічні способи нанесення фарбового шару в прозорих техніках живопису. Прийоми акварельної техніки. Використання різних особливостей тонованої основи під акварельний живопис. Тема містить практичне завдання – тональний і колористичний розтяг.

Тема 2. Натюрморт у техніці акварелі

Малюнок під акварельний живопис. Живопис «аля-прима». Лесування без домішок біліл. Передача об'єму предметів і простору у техніці акварель. Застосування різних способів нанесення підмальовку у техніці гуаш. Технологічні правила роботи. Методи виконання живописного твору. Комбіновані техніки живопису, послідовність застосування прозорих і непрозорих фарб при виконанні живописного етюд.

Тема містить 3 практичних завдання: «Нескладний натюрморт з побутових предметів у неглибокому просторі у техніці акварель», «Нескладний натюрморт з побутових предметів у глибокому просторі у техніці акварель», «Складний натюрморт у глибокому просторі у комбінованій техніці».

Задля ефективного опанування знань і компетентностей у навчальному процесі застосовуються наступні **методи**:

- генерування новітніх креативних ідей;
- розвиток навичок використання інформаційних та комунікаційних технологій;
- формування здатності працювати у професійному мистецькому середовищі;
- формування здатності продовження навчання за програмами другого рівня вищої освіти.

4. Структура навчальної дисципліни

№ п/п		Всього годин	У тому числі
----------	--	-----------------	--------------

	Назва розділів, (тем)	Ден./заочн.	Лекції	Практичні заняття	Самост. робота	Форма контролю
1 курс, 2 семестр						
Змістовний модуль 1		Основи академічного рисунка				
1.1.	Тема 1. Структурна основа зорового сприйняття форми	15/15	1/ 2	5/-	9/13	перегляд
1.2.	Тема 2. Аналіз та моделювання об'ємних форм	20/20	1/ 2	10/-	9/18	перегляд
Змістовний модуль 2		Основи академічного рисунка голови				
2.1.	Тема 1. Методи створення портретного образу	25/25	1/ 3	10/-	14/22	перегляд
2.2.	Тема 2. Основні етапи рисунка голови	30/30	2/3	15/-	13/27	перегляд
Разом	УСЬОГО ГОДИН за семестр:	90/90	5/10	40/-	45/80	залік
2 курс, 3 семестр						
Змістовний модуль 3		Основи академічного живопису				

3.1	Тема 1. Специфіка живописного зображення	10/10	1/2	5/-	4/8	перегляд
3.2	Тема 2. Принципи гармонії в колористиці предметно-просторового середовища	20/20	1/2	5/-	14/18	перегляд
Змістовний модуль 4		Кольорознавство				
4.1	Тема 1. Основи академічного живопису	25/25	1/3	15/-	9/22	перегляд
4.2	Тема 2. Світ і колір в живопису	35/35	2/3	15/-	18/32	перегляд
Разом	УСЬОГО ГОДИН за семестр:	90/90	5/10	40/-	45/80	залік
2 курс, 4 семестр						
Змістовний модуль 5		Покривні техніки академічного живопису				
5.1	Тема 1. Особливості техніки гуаш	10/10	1/2	5/-	4/8	перегляд
5.2	Тема 2. Натюрморт у техніці гуаш	20/20	1/2	10/-	9/18	перегляд
Змістовний модуль 6		Прозорі техніки в академічному живопису				
6.1	Тема 1. Особливості	20/20	1/3	5/-	14/17	перегляд

	акварельної техніки					
6.2	Тема 2. Натюрморт у техніці акварель	40/40	2/3	20/-	18/37	перегляд
Разом	УСЬОГО ГОДИН за семестр:	90/90	5/10	40/-	45/80	залік

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1.	Ахроматичний ряд	6/2
2.	Натюрморт з геометричних фігур	4/1
3.	Натюрморт з побутових предметів у неглибокому просторі	7/1
4.	Рисунок гіпсових деталей голови людини	8/2
5.	Рисунок черепа	3/1
6.	Рисунок гіпсової голови	17/3
7.	Збагачення ахроматичного кольору,	4/1
8.	Збагачення хроматичного кольору	4/1
9.	Тональний і колористичний розтяг на циліндричній поверхні	4/2
10	Монотипія.	33/6
11	Натюрморт з побутових предметів у теплій гамі. Техніка гуаш	8/2
12	Натюрморт з побутових предметів у холодній гамі. Техніка гуаш	9/2
13	Тональний і колористичний розтяг. Техніка акварель	6/3

14	Нескладний натюрморт з побутових предметів у глибокому просторі у техніці акварель	14/2
15	Складний натюрморт у глибокому просторі у комбінованій техніці	8/1
	Усього	135/30

6. Теми занять для самостійної роботи

Самостійна робота студентів передбачає закріплення знань та навичок, отриманих на лекціях і практичних заняттях. Теми практичних аудиторних завдань співпадають з самостійними.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин ден./заоч.
1.	Ахроматичний ряд	9/13
2.	Натюрморт з геометричних фігур	3/8
3.	Натюрморт з побутових предметів у неглибокому просторі	6/10
4.	Рисунок гіпсових деталей голови людини	10/14
5.	Рисунок черепа	4/8
6.	Рисунок гіпсової голови	13/27
7.	Збагачення ахроматичного кольору,	6/8
8.	Збагачення хроматичного кольору	6/8
9.	Тональний і колористичний розтяг на циліндричній поверхні	6/10
10	Монотипія	27/54
11	Натюрморт з побутових предметів у теплій гамі. Техніка гуаш	6/13
12	Натюрморт з побутових предметів у холодній гамі. Техніка гуаш	7/13
13	Тональний і колористичний розтяг. Техніка акварель	14/17

Заохочувальні бали надаються за:

- участь у студентських конференціях та олімпіадах (5 балів);
- публікації у наукових виданнях.

10. Шкала оцінювання знань, вмінь та навичок

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Добре
75 – 81	
64 – 74	Задовільно
60 – 63	
30 – 59	незадовільно з можливістю повторного складання незадовільно з обов'язкоим повторним вивченням дисципліни
0 – 29	

11. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ТА УМІНЬ СТУДЕНТІВ

90–100 балів («відмінно» за національною шкалою, **A** — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал курсу, творчо підійшов до виконання завдань, логічно побудував і професійно виконав усі завдання, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь в олімпіадах та у всеукраїнських та міжнародних наукових конференціях з мистецтва або дизайну.

82–89 балів («добре» за національною шкалою, **B** — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

75–81 балів («добре» за національною шкалою, **C** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до

виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64–74 бали («задовільно» за національною шкалою, **D** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність та запізнення з виконанням, відсутність творчого підходу тощо).

60–63 балів («задовільно» за національною шкалою, **E** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).

30–59 балів («незадовільно» за національною шкалою, **FX** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем курсу, не відвідував заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань. У цьому випадку для отримання оцінки потрібна значна додаткова робота по виконанню усіх завдань відповідно програми курсу і повторна перездача.

0–29 балів («незадовільно» за національною шкалою, **F** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів курсу, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевітками та не склав диференційного заліку. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

12. ЕТАПИ КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Етапи рубіжного контролю	Змістовний модуль	№ тем	Форма звітності	Кількість рейтингових балів, max/min
2 семестр				
1	1	Тема 1	перегляд	20/5
1	1	Тема 2	перегляд	20/5
2	2	Тема 3	перегляд	30/10
2	2	Тема 4	перегляд	30/10
			залік	100/30
3 семестр				
3	3	Тема 5	перегляд	20/5
3	3	Тема 6	перегляд	20/5
4	4	Тема 7	перегляд	30/10
4	4	Тема 8	перегляд	30/10
			залік	100/30
4 семестр				
5	5	Тема 9	перегляд	20/5
5	5	Тема 10	перегляд	20/5
6	6	Тема 11	перегляд	30/10
6	6	Тема 12	перегляд	30/10
			залік	100/30
Загальна кількість рейтингових балів				300/90

Форма підсумкового контролю успішності навчання – дифзалік.

13. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. Виннер А.В. Как работают мастера живописи. – М.: Сов. Россия, 1965. – 112 с.
2. Волков Н.Н. Цвет и колорит в живописи. – М.: Искусство, 1984. – 320 с.
3. Григорьева Э.И. Цветоведение и колористика: Учебн. пособие для студентов высших учебн. заведений. – Тольятти: ред.-изд. отдел Тольяттинского гос. ун-та с., 2006. – 104 с.
4. Жердзицький В. Живопис: Техніка і технологія: Навч. посібник. – Харків: ХДАДМ, 2006. – 332 с.
5. Зайцев А.С. Наука о цвете и живопись. – М.: Искусство, 1986. – 158 с.
6. Ковалёв Ф.В. Золотое сечение в живописи: Учеб. пособие. – К.: Вища школа, 1989. – 143 с.
7. Кулешов В.А. Теория цвета. – М.: Б.и., 2003. – 24 с.
8. Макарова М.Н. Перспектива: Учебн. пособие для студ. пед. інст. по худ. граф. спец. – М.: Просвещение, 1989. – 191 с.
9. Миронова Л.Н. Цветоведение: Учеб. пособие для спец. 2229 «Интерьер и оборудование», 2230 «Пром. искусство», 2231 «Монумент. – декор. искусство». – Минск: Вища школа, 1984. – 286 с.
10. Никитина Т.А. Цветоведение и колористика: Основы теории и систематизации цвета: Учебн. пособие. – Спб: Изд. политехн. ун-та, 2008. – 92 с.
11. Паранюшкин Р.В. Цветоведение для художников: Колористика: Учеб. пособие для студентов высш. и сред. худож. учеб. заведений. – Ростов н/Д: Феникс, 2007. – 93 с.
12. Раушенбах Б.В. Системы перспективы в изобразительном искусстве: Общая теория перспективы. – М.: Наука, 1986. – 255 с.
13. Ростовцев Н.Н. История методов обучения рисованию: Зарубежная школа рисунка. – М.: Просвещение, 1981. – 192 с.

14. Ростовцев Н.Н. История методов обучения рисованию: Русская и советская школа рисунка. – М.: Просвещение, 1982. – 240 с.
15. Федик З. Навчальні рекомендації щодо виконання завдання «Рисунок голови людини» // Українська академія мистецтв: дослідницькі та науково-методичні праці. – Вип. 13. – 2006. – С.72–90.
16. Цветоведение: Учебн. пособие / Д.Ф. Знатдинова [и др.]. – Казань: КГТУ, 2007. – 139 с.

Додаткова література:

1. Ашкенази Г.И. Цвет в природе и технике. – М.: Энергоатомиздат, 1985. – 94 с.
2. Железняков В.Н. Цвет и контраст: Технология и творч. выбор: Учеб. пособие для студентов вузов кинематографии. – М.: ВГИК, 2001. – 234 с.
3. Марков П. Об акварели или живописи водяными красками. – М.: Московск. госуд. спец. школа акварели С. Андрияки с муз. - выст. комплексом, 2003. – 192 с.
4. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво: Словник-довідник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 216 с.
5. Петренко В.Ф., Кучеренко В.В. Взаимосвязь эмоций и цвета // Вестник МГУ. – М., 1988. – Серия 14. «Психология». – № 3. – С. 70 – 82.
6. Урванцев Л.П. Психология восприятия цвета: Метод. пособие. – Ярославль, 1981. – 65 с.
7. Шварц Л.А. Изменения цветоощущения в эмоциональных состояниях // Проблемы физиологической оптики. – М., 1948. – Т.6. – С. 314 – 320.

14. Тезаурус навчальної дисципліни «Творчі майстерні»

Українська мова	Англійська мова	Російська мова
Акварельний живопис	Painting in water-colours	Акварельная живопись
Гама	Gamut	Гамма
Гуаш	Gouache	Гуашь
Етюд	Ātyud	Етюд
Живопис	Painting	Живопись
Колір	Color	Цвет
Колорит	Colour	Колорит
Насиченість	Saturation	Насыщенность
Контраст	Contrast	Контраст
Композиція	Composition	Композиция
Нюанс	Nuance	Нюанс
Рисунок	Drawing	Рисунок
Спектр	Spectrum	Спектр
Світло	Light	Свет
Силует	Ñyluet	Силует
Темпера	Tempera	Темпера
Тон	Tone	Тон